

Ese de dóve ori in septemana:
Jei-a si Dominec'a.

Pretiulu de prenumeratiune:

pre anu intregu . . . 6 fl. v. a.
„ diumetate de anu . . 3 fl. v. a.
„ patrariu de anu . . . 1 fl. 50 cr.

Pentru Romani'a si strainetate:

pre anu intregu . . . 9 fl. v. a.
„ diumetate de anu . . 4 fl. 50 cr.

LUMINA.

Fóia bisericesca, scolastica, literaria si economica.

Correspondintiele si banii de prenumeratiune se se adreseze de a dreptulu: Redactiunei „Lumina” in Aradu, cancelari'a episcopésea. Pentru publicatiunile de trei ori, ce contienu cam 150 de cuvinte (spatiu de 20 sire garmond) taes'a e 3 fl.; pana la 220 de cuvinte 4 fl. éra mai sus 5 fl., intielegendu-se intr' aceste sume si timbrulu. — Pretiulu publicatiuniloru se se anticepe.

Organu oficiale alu eparchiei romane gr. or. aradane.

Desarmoni'a dintre noi.

Ce urmari are desarmoni'a intre preotii si carturarii din societatea romana, si ce stricatiune produce critic'a nedrépta a supr'a preotiloru si bisericii nóstre, si cum ar puté se incete acestea?

Candu vom stá se judecámu urmarile din acea societate in care se desvólta ne'ntielegerea, desarmoni'a si lupt'a inimica, atunci vom observá, cá in acea societate lumin'a se stinge, celu putienu vom vedé, cá ómenii umbra in intunerecu unii intr'o parte si altii intr'alt'a.

Pe acea societate a supr'a careia a cadiutu acestu pecatu, numai o lumina strabatatória, o caldura puternica, care se topésca ghiati'a ce s'a nascutu din recéla póte influintiá, ca sórele a supr'a omenimei si ca sarea a supr'a nutrementului, ca se atraga inim'a si gustulu tuturor membriloru. Unde e acelu sóre si acea materia, care se intrunésca membrii, ca se urmeze dupa unu conducatoriú seu unu scopu? Astfeliu trebuie se intrebámu noi cei mici de sufletu cari nu intielegemu aceea, cá fora critica, fie si cu patima, nu putemu aflá binele; nu intielegemu nici aceea, cá daca n'ar fi superare, bucuri'a nu s'ar semti; si déca n'ar fi combatere cu personalitati, n'am puté progresá, pentru cá aurulu in focu se lamuresce. Ceea ce intielegemu este semtiulu durerosu, cá Romanii atunci candu au inceputu desvoltarea, au inceputu precum cetimu prin díarile nóstre si precum audimu, si desbinarea si desarmoni'a. Si acést'a intre factorii principali intre preoti si carturari, intre preoti si invetiatori si intre inteligenti'a romana. Care se fie caus'a la acestu reu? Se dicemu cá e critic'a releloru, a abuseriloru etc.? Se dicemu cá e scopu curatu pentru inaintare si coregerea gresieleloru? Au se dicemu, cá caus'a curge din isvorulu invidiei, care durere si intre preoti si intre carturari si la poporulu nostru e destula, póte cam pre cáta amestecatura de sange este in elementulu romanu? Nu, eu me abatu de la aceste prepusuri si dicu, cá caus'a desarmoniei e alt'a, e nisuinti'a dupa conducere. De acést'a, striga: jos voi si sus noi, la legi nóue ómeni nuoi. Si ce intunerecu, cá acést'a nisuintia preotii nu o vedu, ei se dobóra si ei unii pre altii.

Se dicemu, cá gresiescu si se luámu lucrulu cum ilu afiámu, adeca: cá preotii se critica, cá nu corespundu timpului de astadi, cá abusedia, cá nisuescu pré multa dupa idolulu lumei, cá sunt despoti etc. etc. Apoi din contra carturarii sunt criticati cá despretiuescu religiunea, cá sunt despoitori, luxuriosi etc.

Cari sunt urmarile acestei critice, acestei scóle publice? Respunsulu e; „cá cas'a care se imparechiéza, se surpa.”

Ce stricatiune potu produce acestea? Aceea: cá factorii principali pentru luminarea poporulu romanu se inegrescu, se despretiuescu si poporulu perde increderea intr'ensii si se deschidu usile strainiloru a intrá in staululu Romaniloru. Ceice dorescu se se convinga, cerce, cá vor aflá prin unele comune cumca poporulu romanu are mai multa incredere in ori ce „tréntia de strainu,” de cátu

in preotii si carturarii sei, si pre la orasie in advocati straini; de acést'a in multe cercuri poporulu romanu nu numai urméza suaturile conducatoriloru romani, fie ei ómenii bisericii, fie carturari. Déca nu sunt pre aici de acestea, in Ardealu avemu.

Se nu ne suprimedu de acést'a paresire, si de acea recéla si ghiatia, cá nu mai audimu doi romani vorbindu bine despre alu treilea si cu atátu mai putienu despre cei alesi ai sei. Se pare cá ar fi unu parete despartitoriu a nu se puté intielege la interesele romane.

Urmari triste ale acei critice mai sunt cá poporulu nostru se desvólta cu despretiu nationalu, in cátu cei desvoltati trecu la straini. Se ne intrebámu cum are se incete acestea? Astfeliu:

1. Gresiielele ori caroru factori nationali se nu se critice in publicu, cu nisee cuvinte d. e. cá preotii sunt prosti, cá sunt pré multe ceremonii, cá abusedia etc. etc. Apoi ceremoniile nu se potu formá dupa gusturi, ele in Greci'a si Rusi'a n'au tempitu poporulu, ei se pretiuescu de institutiuni bis. nationali. Cá vor fi casuri de abuseri si la preoti si la carturari, sustienemu, inse atari casuri afiámu si la natiuni mai culte. Acestea nu sunt a se atribuí tuturor'a si nici a se critica in publicu findu cá acést'a are acele urmari, ce ar avé invinuirile unoru doi invetiatori inaintea scolariloru sei, adeca despretiulu, si numai atunci, candu renitenti'a propasiescu avemu se mergemu la opiniunea publica si se le dámu sinodulu.

2. Unde critic'a s'a nascutu din cestiunea de conducere, de anteietate, acolo se cédla unii altor'a in spiritulu blandetieloru.

3. Inteliginti'a din ori cari comuna se fie cu preotii unu sufletu si mai vertosu invetiatorii cu preotii, cari au totu aceea-si missiune. In urma, daca e scopulu criticeii inaintarea Romaniloru, atunci acei Domni, daca sunt gr. or. dupa statutulu organicu potu ajunge scopulu prin sínóde. Acolo potu consultá, propune si ajutá in florirea scólei si a bisericei si deleturarea abuseriloru; acolo-si potu stimpérá setea progresului.

Altfeliu propasindu in critica, ne'ntielegere si desarmonia, va veni si asupr'a poporulu romanu celui amenintiatu esemplulu tristu care 'lu aréta S. Scriptura la Eremia cap. 27—34 Unde se scrie despre Impr. Sedechia, care in junéti'a sa despretiuiá legile divine, batjocoriá si defaimá tóte in publicu in cátu cu esemplulu seu atrase si poporulu la acestu despretiu si destramare. Candu crescúra acestea, dusmanulu Nabucodonosoru stremtori poporulu evreescu si atunci indaru se adresá Imp. Sedechia la preoti, indaru recunoscú gresiielele, cá erá pré tardiu si de acést'a cadiura toti selavi la Babiloneni. Avendu si Romanii amenintiatori, se ne intórcemu fie care dela calea cea rea la ceea a solidaritatii cum invétia Pr. Eremia la cep. 25. v. 5 „se nu mergemu dupa Ddiei straini si se nu ne pornimu dupa ale mêniei. . .” Éta inghiagare de rana si leacu pentru pace si intielegere.

B. Baulescu.

Reorganizarea institutului pedagogico-preparandialu.

Sinodul eparchialu din 1872., amenandu acésta cauza, hotari sub nr. 96. alu protocolului a se publicá tóte actele, ca asia cunoscundu-le cu totii, in sesiunea de estimpu se se póta desbate in meritu. Deci incepemu cu

Proiectu

de regulamentu pentru regularea si infintiarca Preparandieloru.

— Urmare. —

Ca in instructiune se se aduca unu cursu regulatu si in tractarea candidatiloru o asemenea consonantia va tiené dirigintele profesoru in tóta lun'a conferintia cu profesorii. Aci se va consultá elu dupa recerintia cu singuraticii profesori despre trebile instructiunei si ale disciplinei scolastice si in amicalitate va efectul delaturarea observatelu defecte; elu va indreptá mai de parte observatiunea sa asupr'a pedepselu, ce aru cere necesitatea de a se intrebuintá spre indreptarea candidatiloru retaciti si in contielegere colegiale va aplicá astfelu, ca ele se fie in fapta indreptátorie, ér neci de cum rusinátorie de semtiu, va proiectá program'a pentru esamenele si in conferintia finale ce se va tiené dupa finirea esamenelu anuali se va consultá cu profesorii despre clasificatiunea candidatiloru.

In casuri mai grele si candu singuraticii profesori aru lucrá in contr'a bunei sale intentiuni ori in contr'a prescrielu legalu, elu va cere dela senatulu scolasticu inviatune mai de parte. Cu catichetulu se va consultá despre cele ce au candidatii de observatu in privintia cultulu dumnediescu. Despre conferintia se va duce protocolu care se va asterne senatulu scolasticu spre revisiune cu comitiv'a din partea directiunei.

§. 15. Cu instructiunea si disciplin'a scolastica stau in legatura necesarele *midilóce de instructiune* precum si tóta cualitatea si intocmirea chilieloru de instructiune si a edificiulu scolasticu. Dirigintele va avé dára de a ingrigi, ca fie-care localitate de instructiune se se aeréscá si curetie la tempulu seu, in-lunele de érna se se incaldiéscá si cerendu necesitatea si ilumineze, mai de parte ca se aiba mobilele necesarie, adeca: scaune, mese, tablitie si *medilóce de invetiamentu* adeca: mape, globi, instrumente fisicali, tabelarii, mineralii, icóne pentru istori'a naturala, herbarii, instruminte de oluitu, de sapatu s. a. si ca aceste se fie asecurate de respire, le va luá in inventariu si le va supune in finea fiecarui anu scolasticu inaintea profesorulu concurinte unei revisiuni adnotendu in inventariu cele nou castigate si cele utilizate si reparendu cele ce se mai potu intrebuintá. Asemene atentiune va dá elu si gradinei scolastice.

§. 16. Dirigintele profesoru va ingrigi mai de parte ca se aiba protócolele recerute si adeca: catalogulu generale, protócolulu ordinatiuniloru mai inalte, inventariulu scolasticu, inventariu despre mobilele si *midilócele de instructiune*, catalogu despre biblioteca, protócolele de conferintie, protócole despre incurgerea tacselu de primire a didactulu si a bibliotecii, protocolulu de gestiune si esibite etc.

Dirigintele va invigilá cu tóta acuratétia ca clasificatiunea ce s'a defiptu in coferintia finale pentru fle care candidat se se insemne esactu in catalogulu generale si se pastreze in ordine buna ordinatiunile mai inalte. In cartea memorabileloru (liber memorabilium) va insemná tóte evenimentele ce au insemnetate pentru institutu.

§. 17. In privintia *ordinatiunei scolastice* ingrijesce dirigintele, ca cursurile anuali se se incépa si termine la tempulu otaritu, ca numai ferialle prescise se fie intrebuintate, ca program'a fipsata pentru tienerea esamenelu anuali se se tramita de tempuriu senatulu scolasticu spre aprobare. Elu ingrijesce mai de parte despre ordinea primirei eleviloru la tempu convenitu, si de promovarea loru in cursu mai inaltu, invigiléza frecuentarea regulata a candidatiloru si dá concediu pe 3 dile. Elu estrada testimoniele scolastice pe bas'a catalogulu generale scrise de catichetu si de profesorii concerninti si sigilata cu sigilulu institutulu.

§. 18. Dirigintele profesoru va tiené cu colegii profesori ai sei astfelu de relatiuni, cari se fie prosperitátie nu numai pentru intregulu institutu, ci si pentru fle care din ei, elu inse nu va uitá aci, cá prosperitatea institutulu are se fia mai pre susu ca interesele ale singurateciloru profesori. Elu va tractá dára pe fiecare colega alu seu cu cuviintia, apre-

tiuire, crutiare si ingaduintia, ilu va aperá unde va cere trebuintia in contr'a injurielu, inse neci nu va lipsi acolo, unde tóte *medilócele de amicétia* si *blandétia* ar fi eshauste, a aretá senatulu scolasticu tóte defectele si scadiemintele, ce lui nu i-a succesu ale delaturá pe langa tóta ostanél'a sa. Elu ingrijesce, ca profesorii se tiená esactu planulu de lectiune si órele prescise si se dé obiectelu de invetiamentu, la cari sunt deobligati singuratecii profesori ale pertractá in decursulu anulu, aceea atentiune, ca se corespunda pe cátu se póte mai perfectu scopulu destinatu. Elu va ospitá din candu in candu la prelegerile profesoriloru si va intrebuintá celu mai bunu tactu pedagogicu in alegerea recerutelu *medilóce* prin care se-si agoniséscá esacta cunoscintia a starii celei adeverate a intregulu institutu.

§. 19. Cu finea anulu asterne elu senatulu scolasticu pe langa comunicarea catalogelu de clasificatiune *relatiunea* finale, in care se va cuprinde o deplina statisca despre starea esterna si interna a institutulu in anulu espiratu dupa urmátóriele rubrici

a) atingátorie de starea esterna.

Personalulu invetiatorescu. Schimbarile ce s'ar fi intemplatu intre elu, numerulu profesoriloru ordinari, suplenti, catichetulu, dirigintelu, concediele ce le ar fi avutu in decursulu anulu, *numerulu candidatiloru* dupa cursurile anuali, cáti s'au primitu cu inceputulu anulu, cáti s'au inaintatu, cáti au se repeteze, cáti au remasu de scóla, merita *midilócele de invetiamentu*. Crescerea bibliotecei, inmultirea instrumentelu fisicali, colectiuniloru naturali ect.

b) atingátorie de starea interna.

Instructiunea. Cum a procesu in fiecare cursu anuale si cu ce resultatu. *Disciplin'a.* Cum s'a manuat, cáte si ce pedepse au fostu de lipsa ect.

In casu de bolnavirea cutarui profesoru, va ingrigi despre substituire. Éra la vre o schimbare prin mórte ori transferare, va insciintá senatulu scolasticu.

§. 20. Primirea eleviloru in cursulu preparandiale se face amesuratu legii prin profesorulu diriginte avendu inaintea ochiloru cele prescise in §. 6. care va avé dára a documentá: 1-e prin testimoniu scolasticu, cá a absolvitu cu succesu bunu gimnasiulu inferioru, ori scóla reale ori cetatienéscá, séu se se supuna unui esamenu de primire din tóte obiectele prescise in §. 6. 2. cá a trecut de 15 ani prin testimoniu de botezu. 3. cá e de complecsie buna si sanetósa prin testimoniu dela medicu. 4. cá are purtare morale cuviintósa prin testimoniu dela parochu séu antistele concerninte. — Pentru primire in institutu are fiecare candidat se platéscá 2 fl. spre cascigarea *medilóceloru de invetiamentu*.

§. 21. Profesorii vor observá in coleg'a loru diriginte pe antistele institutulu, si sunt detori alu intimpiná cu reverintia, ai dá ascultare si supunere cuviintósa si alu spriginí in afacerile lui oficióse.

§. 22. Profesorii au in consesu sub presidiulu dirigintelu se decida in instantia prima asupr'a afacerilcru disciplinarie si personali ale candidatiloru. (§. 97. a leg. scol.)

§. 23. Peste consesulu profesoral sta senatulu scolasticu, care dupa instructiunea sinodulu eparchiale conduce trebile scolastice confesionali amesuratu legii scolastice si dispuestiuniloru sinodulu eparchiale. — Dela senatulu scolasticu eparchiale se póte face apelatiune la senatulu scolasticu mitropolitanu.

§. 24. Cursulu preparandiale are de problema a esculativá pe cátu se póte de perfectu candidatii in obiectele de instructiune, ce sunt prescise pentru scólele popularie elementari si mai inalte, ai face cunoscuti cu conducerea si disciplin'a acestoru scoli in ele atingu pe invetiatoriu si cu buna procedura metodic'a prin explicare, esemple si exercitie ai eserce in cantari bisericesci si musica vocale si ai indreptá la o purtare cuviintósa religiosu-morale, mai departe a dá candidatiloru ocaziune si spre cascigarea altoru cunoscintie utile.

§. 25. La tractarea obiectelu de instructiune este de a se tiené necontentitu in vedere invetiamentu in scóla popularie si a basá instructiunea pre prescisele carti scolastice si de invetiamentu.

§. 26. In órele destinate pentru *Religiune* sunt a se repeti cu candidatii cele mai insemnate piese din religiunea greco-resariténá si a moralei pe temeulu cartiloru religióse introduse in scólele nóstre confesionale si ale intipari adencu in anim'a si memori'a candidatiloru. Aci au ei a fi avisati, cum au densii de a procede in scóla la repetirea invetiamen-

tului religiosu, cum au de a prepará pre elevi pentru órele religiunii si astfelu a sprigini ostenelele catichetului, mai departe cum au ei se se pórté in privinti'a religiósá facia cu elevii si cu comun'a bisericesca. Cu instructiunea religiunii este de a se legá si esplicá insemnetatea ceremoniilor religiósé, a obiceielor si structur'a bisericelor, precum si in-formarea despre vasele si aparamentele bisericesci.

§. 27. La propunerea *Pedagogiei, Didacticei si Metodicei*, întrebuintiindu-se cartile prescrise, au se fia cu distinctiune infaciosiate cele mai insemnate regulé ale educatiunei fizice si intelectuali si religiosu-morali ale copiiloru, si cele mai usuate metode si ale face evidinti prin exemple potrivite. Aici trebue condusi candidatii la o drépta pricepere si judecare a facultatiloru spirituali ale copiiloru, a necontenitei alternative actiuni între scóla si casa si a proprielor relatiuni ale scóleloru popularie si totu odata ai instrui, cum are se se predee invetiamentulu spre folosulu eleviloru in scólele confesionali, mai cu séma cu privire la aceea impregiurare, daca elevii sunt asiedati in un'a séu mai multe chilii de invetiamentu, cum se fie procedur'a atâtu cu cei incepatori, câtu si cu elevii cei mai initiati, cum se manuedie disciplin'a scolastica ca se fie formatória de moravuri, cum se sternésca la parenti si la comun'a bisericesca o inclinatiune permanenta catra scóla si astfelu se tientésca cercetarea scólei diligente.

Metodic'a speciale, adeca procedur'a in fiecare obiectu de instructiune nu forméza obiectu de instructiune speciale, ci candidatii o voru invetiá din propuneuile la cari voru asistá prin exercitii practice, ce le vor întreprinde sub conducerea dirigintelui si a profesoriloru in scól'a practica. La exercitiile invetiatoresci voru aflá profesorii destula ocaziune a face pe candidati cunoscuti cu principiile ce atingu obiectulu de instructiune concerninte. Profesorii dara vor fi cu deosebita bagare de séma la tractarea singurateceloru obiecte de instructiune, ca preparandii se se face cunoscuti si familiarsedie cu metod'a speciale cu care concernintele obiectu de instructiune dupa natur'a sa, precum si despre procedur'a, ce este a se tiené facia cu elevii dupa diferinti'a gradului de preparatiune si etate a loru, in fine vor avé prefesorii asi pune cea mai mare ostanéla, ca candidatii se se face cunoscuti cu *întrebuintiarea si manuarea cartiloru scolastice prescrise pentru scólele popularie confesionali si a medilóceloru de instructiune*. Mai departe au profesorii cu ocaziunea prelegerii din *Pedagogie si Metodica* a ingrigi ca candidatii se se face cunoscuti si cu acele dispușetiumi a le legii si regulamentulu scolasticu, ce au influintia asupra invetiamentulu, disciplinei si obligamintele invetiatoriloru si ai indreptá, ca se-si castige o mai departe cunoscintia despre aceste prin propri'a diligintia.

(Va urmă.)

Facerea lumii in siese període, dupa scrierile lui Moise, a santiloru parinti si a unoru geologi.

— Urmare —

Am disu cumca in ranz'a pamentului nostru si acum'a e o caldura de 195,000 de graduri; la gradulu acestu de caldura ce abia ni-lu putemu imaginá, pamentulu nostru, cu tóte partile sale primo-constitutive au debuitu se fie in stare fluida gazósá séu aburósá. Acum'a déca vom cugetá, cá „*volumulu*“ (*volumen*) séu spatiulu materieloru solidu-massive devenite in stare gazósá aburósá, e de 1800 de ori mai mare de câtu in stare solida, lesne ni putemu intipui câtu de mare a potutu fi volumulu séu spatiulu pamentului in acésta stare fluida gazósá? A debuitu se fie asia de mare ca sórele care de 14,000 de ori e mai mare de câtu pamentulu nostru in starea de astadi, si prin urmare, a debuitu se se estinda pana la luna, firesce cá in acésta stare aburósá a cuprinsu in sine si ap'a ce se afla astadi de asupr'a si in lantrulu pamentului séu ap'a din isvóra, riuri, si mări.

Mass'a acést'a de aburu fluidu ferbinte, care intru inceputu a formatu pamentulu nostru, in urmare gravitatiunei generale, s'a intorsu in prejurulu sórelui, si asia trecandu prin regiunile inghiatiate ale plantelor, caldur'a séu a impartit'o cu acestea si asia cu incetulu a inceputu a se reci; recél'a acést'a a careia timpu nime nu-lu scie hotari, au causatu mari schimbări, mai anteu o parte mare a materiiloru gazósé, aburósé, au trecut in picaturi fluide de apa, prin cari pamentulu gazos, aburos, au perdútu multu din volumulu seu. Scimu din mehanica cumca trupurile fluide, prin continu'a rotire (intórcere) capeta forma de globu, estu-modu a capetatu si pamentulu nostru prin

intórcerea sa pe langa sóre, si osi'a-si propria. Mechanic'a demustra, esperinti'a ne invetiá, cumca mass'a fluida in miscare continua, prin putere sburatória (Centrifugalkraft) la medilocu se bulbuca (aredica) éra la cele dúe capete se subtiá, respective cufunda, in urmare fenomenului acestuia dicemu cá pamentulu nostru in starea sa fluida intórcendu-se pe langa sóre, la ecuatoru s'a bulbucatu, éra la poli s'a cufundatu, s'a subsuptu (ellipsoid), bulbucarea pamentului nostru la ecuatoru, si cufundarea la poli, aréta starea lui fluida primitiva.

Bas'a principala inse, de pe carea pornescu geologii mai noi, dicu cá pamentulu nostru ca trupu planetariu e o congelatiune a recelii incetisioru formate sub temperatur'a ghiatiósá a regiuniloru planetarie, si de aci e teori'a cá pamentulu nostru din afara in lontru au inceputu a se reci si cumca procesulu acestei receli nu e inca gat'a. Regiunile ghiatiósé ale planetelor, au fórté putiena caldura, caldur'a acestor'a sub punctulu inghiatiarii dupa Laplace se póte pune la 100 graduri, prin regiunile acestea trecendu g obulu fluidu ferbinte a pamentului probabilmente l'au recitu si prin urmare au dobanditu óresi care desime, in urmare careia s'au formatu nisce tabele solide, care intru inceputu au anotatu de a supr'a maselor fluide, éra mai pe urma s'au concatenatu (lipitu) la olalta si au formatu o pelcutia subtire. Candu acum'a recél'a in urmare desime predise respective a pelcutiei, s'a estinsu peste tóta suprafati'a pamentulu, atunci globulu pamentului au dobanditu óresi care soliditate, care inse au posiediu fórté putiena putere contrastatatória, totusi de a supr'a pamentului s'au formatu o scórtia, care din tóte partile au cuprinsu in giuru massele fluide din lantrulu lui, si incetu incetu s'au totu mai invertosiatu si intiepenitu, pana ce s'au renascutu pamentulu de astadi, ingrosiarea si intiepenirea acést'a inca nu e finita; grosimea scórtiei séu intiepenirii pamentului nostru, geologii mai recenti o socotu la 12 miluri de pamentu, intru aceea pamentulu nostru avendu in diametru 1584. de miluri de pamentu, lesne póte vedé fiesce cine, cá scórti'a pamentului nostru in proportiune, a supr'a maselor fluide ferbinti, formédia slaba pelcutia.

Ori care parere ar stá pentru crearea si facerea pamentului nimica nu detrage din autoritatea santei scripturi ba per eminentiam o verifica, in câtu sub decursulu crearii pamentului s'au ivitu diverse període, si cumca fie care periodu au avutu prasirea sa atâtu din un'a, câtu si din alt'a séu din tóte trei imperatiile naturali, si prin urmare, cá in fie care periodu, ne aflámu ca intro noua lume, si cumca nici intr'unu casu nu e din eternu creata ci intru inceputu, tóte au fostu si sunt in natura supuse desvoltarii treptate a legiilor eterne.

Si fiindu cá acum'a ne aflámu pe pamentulu uscatu, se-lu privimu acestu pamentu tinerelu, de dupa intielesulu santei scripturi si se cercámu, ce vom vedé pre elu?

Precum m'ai susu vediarámu, acum de multu s'a ivitu uscatulu, inse nu a fostu pe elu indata lemne si paduri! Muntii cari s'au aredicatu in periodulu alu doilea, numai in alu treilea au inceputu se resara iérba verde, pentru cá numai aici dice Moisie „*se resare pamentulu iérba verde, care se semene sementia dupa felu*“ Minunata grauire! si conformu cu legea aceea, cá: „*nu se da saritura in natura*“ dato non concessu desi nu am puté cu date geologice adeveri, cumca mai anteu au debuitu se se nasca imperati'a plantelor si apoi a animaleloru, totusi opinionandu dupa legile cunoscute a naturei, debue se devenimu la convingerea aceea, cumca in natura totdeun'a desvoltarea se intempla din cele mai neperfecte in perfecte, si prin urmare lumea organica in nou'a nascuta natura, numai prin ierburi neperfecte, si-au luat inceputulu; ceea ce, de ne vom cobori in cele mai din diosu straturi ale ranzei pamentului, vom vedé, cá imperati'a plantelor au premersu imperatiei animaleloru, si cumca Moisie au scrisu adeveru, candu pune antai imperati'a plantelor si apoi a animaleloru, de óra ce acést'a marturisescu si gropile séu mormen-turile cele de mii si milióne de ani ale lumii avitice.

De vom ceti pe *Brongniart* unulu dintre cei mai renumiti botanisti francesi, care a cunoscutu remasitiile plantelor geologice in acaror'a viétia au destinsu 5 clase, ne vom convinge cumca viétia plantelor au premersu viétiei animaleloru, de órace descoperirile cele nefalibile adeverescu, cumca pamentulu nostru in acestu periodu nici n'au pututu produce alta de câtu plante.

Din descoperirile lui *Brongniart* dice *Ampere*, se vede cumca in periodulu acést'a au debuitu se fie fostu mai multu aeru carbonicu in atmosfera de câtu de prezentu, care n'au pututu fi favorabilu respirarii animaleloru, dara din contra cu atâtu mai favorabilu viétiei plantelor, intru care au causatu o desvoltare fórté buiéca, ceea ce a ajutat multu si caldur'a cea mare a pamentului, de aci putemu splicá, dice *Ampere*, de ce au premersu plantele animaleloru, si totdeodata putemu pricepe si aceea,

cumca de aflam remasitele plantelor de gradu mai dios in asia marime grandioasa. — Si cu adeveratu intre paturile asiediate ale a periodului acestuia gasimu asia felu de plante, cum sunt „*Licopodiulu*, si *muschiulu*“ nostru, inse de asia marime grandioasa in catu adeseori pestrece o lungime de 300 de urme.

Intru aceea prin consumtiunea plantelor, mai scadiendu aerulu acest'a (carbonicu.) din atmosuera, aerulu inca au inceputu a fire mai curatu, si a se mai apropiu de starea presinte, ap'a inca s'au totu curatitu din starea sa acia, totusi atmosuera n'au pututu fi asia de curata ca se pota sustiené animale respiratoria, pentru aceea unele dintre aceste fientie, s'au ivitu mai anteu in ape (mari.) („*Betrand Lettres sur les revolutions du globe* pag. 316. — et *Revue des Deux Mondes* 1833 pag 104—105).

(Va urma.)

Ioanu Damsia,

parocu si ases. cons.

Concursu.

1—3

In urmare inaltei ordinatiuni consistoriale din 11. Ianuariu a. c. Nr. 1904. B. ex 1872., dandata ce parochulu din Pustinisi (Öregfalv), Gavrilu Cotta, au abdisu dreptu nepotintiele sale trupesci pe parochi'a sa, sub conditiunea, ca elu se traga din tote emolumintele parochiale diumetate pana la capetulu vietiei sale, prin acest'a se escrie pe aceea si parochia concursu pana in 1. Aprile stil. vechiu a. c., in carea di va fi si alegerea, sub conditiunea, ca nou alegandulu parochu se folosésca din sesiunea parochiala, constatore din 28 jugere, 14 jugere; din birulu anualu, carele face cam 30 de chióle, diumetate; si diumetate din stola dela 112 casi. Deci doritorii de a ocupa acesta parochie se indruma, ca recursurile lor, indiestrende cu documintele prescise in statutulu organicu, si adresande catra sinodulu parochialu din Pustinisi, se le trimita mai multu pana in 31. Martiu a. c. rever. Domnu protopresviteru a Timisorii.

Comitetulu parochialu.

Cu scirea si invoierea mea: Mel. Dreghiciu m. p. Prot. Timis.

Concursu.

1—3

Pentru deplinirea parochiei vacante din *Simandu*. Comitatul Aradului, protopresvit. Chisineului, care e impreunata cu urmatóriele emoluminte anuali: una Sesiia de pamentu estravilanu, biru, si stolele indatinat dela 109. de casi. —

Voitorii de o ocupa acesta parochia, cu acest'a sunt avisati: recursurile lor, provediute cu testimoniu despre absolvirea aloru 8 clase gimnasiali, a Cursurilor clericali, testimoniu de Cualificatiune si maturitate din Studiele gimnasiali, precum si ca e de nationalitate romana; — pana in 1. april. st. v. a. c. in care di se va tiené si alegerea, — se li substerna la subscrisulu in Chitighazu (Kétegyháza), — adresate Comitetulu parochialu din Simandu.

Chitighazu 2. martiu 1873.

din incredintia Comitetulu paroch. Petru Chisilescu protopresvit. Chisineului

Nr 27.

inspec.

Concursu.

2—3

Pentru vacant'a statiune invetiatorésca din comun'a Belintiu cotulu Temisiului inspectoratulu Chiseteului, care acum'a se infintia de II clase, si cu acesta se publica concursu pana in 18 Martiu s. v. c. in care di se va tiené si alegerea. —

Emolumintele sunt in bani gat'a pentru invetiatoriulu celu mare de clasa I. 450 fl v. a. 2 jugere de pamentu aratoriu — 8 orgii de lemne. din care si scól'a se se incaldiesca — 1/2 lantiu de gradina, si cortelu liberu — precum si accidintiele dela inmormentari — éra pentru celu micu invetiatoriu adeca alu II. 450 fl v. a. Unu jugeriu pamentu aratoriu 8 orgii de lemne, 1/2 lantiu de gradina, si cortelu liberu

Doritorii recurrenti pentru aceste doué clase, au recursurile lor bine instruite, cu testimoniu de cualificatiune si cu atestatele recerute — si adresate catra comitetulu parochialu — pana la timpulu destinatu a-lu substerne D-lui Inspectoru scolaru Georgiu Petroviciu in Budintiu — si personalu a se infatiosia intr'o dumineca séu serbatore in sant'a biserica in Belintiu, spre a cantá. —

Belintiu 21 fauru 1873.

Comitetulu parochialu

cu voi'a si cu intelegerea mea Georgiu Petroviciu Inspectoru scol.

Cu tipariulu lui Stefanu Gyulai — Proprietatea si editur'a diocosei aradane. — Redactoru respundietoriu Georgiu Popa (Pop).

Nr 26.

inspec.

Concursu.

2—3

La vacant'a statiune invetiatorésca din Comun'a Ohaba-forgaciu — cotulu Temisiului — inspectoratulu Chiseteului — cu acest'a se publica concursu pana in 11 Martiu v. a. c. in care di se va tiené si alegerea. —

Emolumintele sunt in bani gat'a 94 fl 50 cri. v. a. 15 meti grâu — 15 meti cucurudiu 100 pundi lardu, 50 pundi sare — 12 pundi lumini — 8 orgii de lemne din care se incaldiesce si scól'a. — 2 jugere de pamentu aratoriu — unu jugeru de gradina, si cortelu liberu.

Recurrentii au recursurile sale bine instruate — si cu tote atestatele de cualificatiune, si adresate comitetulu parochialu, pana la timpulu defiptu ale substerne D. Inspectoru Georgiu Petroviciu in Budintiu.

Ohaba-forgaciu 20 fevruariu 1873.

Comitetulu parochialu

cu scirea si intelegerea mea. Georgiu Petroviciu Inspector scolar.

Multiamite publica,

Se aduce de subscrisulu, in numele comitetulu parochialu gr. or. din Martihazu (Marcziháza) in Bihoru, D-lui Emericu Kövér posesoru de pamentu din locu, carele desi nu romanu, de religiunea nostra, — ci Romano-Catolicu, — condusu de semtiu nobilu a donatu bisericei de aici unu polileu in pretiu de 20. fl. v. a., un'a fatiaritie de matasa pe prestolu in pretiu de 10. fl. v. a. o parechia de lumini in pretiu de 5. fl. v. a. si pe sém'a scólei confesiunale gr. or. de aici in bani gat'a 5. fl. v. a. sum'a 40. fl. v. a. — Primésca deci Domni'a Sa adenc'a nostra multiamita. Martihazu, 2/14 Martiu 1873.

Ioane Popoviciu preotu

Concursu.

1—3

Care se scrie pe ambele parochii vacante gr. or. din Ternova protopres. Siriei — Vilagosiu — pana in 18 Martiu a. c. st. vechiu in care di va fi si alegerea. —

Venitulu parochialu de fiesce care parochia: este: una sesiune de pamentu aratoriu, biru si stóle dela 240 de case —

Recurrentii, au de a produce: atestatu de moralitate, si despre absolvirea teologiei, cu essamenu de cualificatiune — éra recursurile sunt de ase adresá comitetulu parochialu, si a se trimite la oficiolatu protopresviteralu in Siria pona la terminulu susu semnatu. —

Spre orientare se notifica: cá alesulu in parochi'a vacanta remasa de reposatulu preotu Nicolae Pucea, — pona la anulu reposarii, va da diumetate din tote veniturile parochiale — orfanului fiu remasu de reposatulu preotu. —

Ternova. 25 Fevruariu 1873. Comitetulu parochialu gr. or. din Ternova

Cu scirea si invoierea mea Nicolau Beldea adm. protopresvite.

Concursu.

1—3

Pentru parochia vacanta din *Micalaca*, protopopiatulu Aradului, se deschide concursu pe 17. Martiu st. v. a. c. emoluminte sunt: 160 de case, 1/2 sessie de pamentu aratoriu 150 fl. biru, si stólele indatinat, din care venituri in anulu curente compete 1/2 vedavei preotese — recurrentii au se produca in recursulu lor, testimoniu de teologia, si despre esamenulu de cualificatiune, si adresandu-le la comitetulu parochialu se le transpuna pana la terminulu disu, candu se va tiené si alegerea, la subscrisulu. — Aradu, 3. Martiu 1873.

In contielegere cu comitetulu parochialu: Ioanu Ratiu, protopopulu Aradului.

2/1873

Publicatiune.

Sinodulu parochialu gr. or. din Radn'a Nr. 2. a decisu a se face turnu nou la biserica, acoperitu cu pleu, dupa planulu ce se pote vedé la subscrisulu, — intreprinderea acest'a se va dá pe calea licitatiunei minuende, ce se va tiené in 16/4 Martiu a. c. la 11. ore in scól'a gr. or., — pretiulu strigarii este 2572 fl. — licitantii au a depune 200 fl. ca cautiune la inceputulu licitarii. Domnii intreprindietori cu stima se invita.

Radna 22 Fauru
6 Martiu 1873.

din incredere Teodoru Triponu parochu si preside